

Блінов О. А. Зв'язок бойового стресу військовослужбовців з їх вірою в бога / О.А. Блінов // Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток [Текст] // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 5-6 червня 2020 р.; [за заг. ред.: Нагірняка М.Я.]. – Львів : ЛДУ БЖД, 2020. – С. 24-29.

УДК 159.9

Олег Блінов
кандидат психологічних наук, доцент
Національний авіаційний університет

ЗВ'ЯЗОК БОЙОВОГО СТРЕСУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ЇХ ВІРОЮ В БОГА

У зв'язку з наявністю значної частини військовослужбовців – учасників бойових дій, які вірять в Бога, нами було проведено дослідження на предмет визначення у них взаємозв'язку між вірою в Бога та переживаннями бойового стресу і посттравматичних стресових розладів (ПТСР) [1; 2; 3].

Всього до роботи було залучено 142 осіб. З них – 86 військовослужбовців контрактної служби, 23 курсантів, 5 офіцерів – викладачів військової кафедри, а також 28 пацієнтів військового клінічного госпіталю, які брали участь у бойових діях (див. табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл військовослужбовців за категоріями при анкетуванні

Категорії військовослужбовців	Результати відповідей					
	так	ні	так/ні	Разом	Невідпо- відали	Всього
Контрактники	53	10	10	73	13	86
Офіцери кафедри	4	0	1	5	-	5
Курсанти	16	2	1	19	4	23
Пацієнти госпіталю	18	1	1	20	8	28
Разом	91	13	13	117	25	142

Таким чином, відповіли, що вірять в Бога, 91 особа, не вірять в Бога 13 осіб, не визначились з вибором відповіді (так / ні) 13 осіб, не відповідали на питання 25 комбатантів.

У відсотковому співвідношенні відповіді мають вигляд наступним чином:

- відповіли «так» 73% контрактників, 80% офіцерів-викладачів, 84% курсантів, 90% пацієнтів госпіталю;

- відповіли «ні» 13,5% контрактників, 0% офіцерів-викладачів, 11% курсантів, 5% пацієнтів госпіталю;

- відповіли ні «так», ні «ні» 13,5% контрактників, 20% офіцерів-викладачів, 5% курсантів, 5% пацієнтів госпіталю (див. рис. 1).

Таким чином, встановлено, що найбільшу кількість віруючих військовослужбовців становлять поранені, які проходять курс лікування у

військовому госпіталі (90% з опитаних в госпіталі). На нашу думку, віра в Бога виступає енергетичним ресурсом підтримки внутрішніх сил і психологічної рівноваги військовослужбовців, віри та надії на їх швидке одужання.

Узагальнена таблиця розподілу військовослужбовців за категоріями (у %)

Рис. 1. Співвідношення різних категорій військовослужбовців, які вірять у Бога

На другому місці за рівнем віри в Бога перебувають курсанти (84% з числа опитаних). Поясненням може слугувати їх юнацький вік, а також наступний період дорослішання, недостатність життєвого досвіду. Це період активного пошуку ціннісних орієнтирів молодого людини. Віра в Бога виступає психологічно стійким ресурсом, тією платформою, яка надає людині духовні сили, дозволяє відчувати впевненість в собі і планувати своє майбутнє. Також підтвердженням цьому є те, що ці молоді люди вже пройшли війну, а на війні, як відомо, з часом бійці стають віруючими.

На третьому місці знаходяться офіцери кафедри. Маючи вже певний життєвий і бойовий досвід, вищу освіту, віра в Бога у них виступає ресурсом подолання наслідків бойового стресу, підтримки внутрішньої психологічної рівноваги в освітньому процесі з курсантами, а також у сімейних справах.

Четверту позицію займають військовослужбовці контрактної служби. Тільки 73% з них відповіли, що вірять в Бога. Ця категорія військовослужбовців представлена віковими періодами від молодого до літнього віку. Їх життєвий і бойовий досвід, вже сформована психологічна готовність до діяльності в бойових умовах (деякі з них воювали в Афганістані, на сході України, брали участь у миротворчих операціях в Югославії, Іраці, Сьєра-Ліоні та ін.) дозволяють знаходити інші ресурси, насамперед у собі. Їх гаслом виступає фраза – «На Бога сподівайся, сам не схиб».

Значна кількість військовослужбовців, які відповіли на запитання анкети, не дали чіткої відповіді на питання віри в Бога. Відповіли ні «так» ні «ні» –

військовослужбовці-контрактники (10 з 73 осіб), курсанти (1 з 19 осіб), офіцери військової кафедри (1 з 5 осіб), пацієнти госпіталю (1 з 20 осіб).

Не вірять в Бога військовослужбовці-контрактники (10 з 73 осіб), курсанти (2 з 19 осіб), пацієнти госпіталю (1 з 20 осіб).

Окремою категорією виступають військовослужбовці, які в бланку анкети взагалі не визначили своє ставлення щодо Бога. Так, з 86 контрактників не відповіли 13 осіб (15%), з 23 курсантів – 4 осіб (17%), з 28 пацієнтів госпіталю – 8 осіб (29%).

Для встановлення впливу фактору віри в Бога на рівень переживання бойового стресу та ПТСР у військовослужбовців нами застосовано Н - критерій Краскала-Уолліса для n-незалежних вибірок.

Узагальнені результати представлено в табл. 2, 3.

Таблиця 2

Таблиця середніх рангів показників ОБСБ і ОС ПТСР для статистики Н - критерію Краскала-Уолліса

	Віра в Бога	N	Середній ранг
ОБСБ	так	47	33,13
	ні	8	40,13
	так/ні	8	17,25
	Усього	63	
гср_птер	так	47	32,41
	ні	8	38,50
	так/ні	8	23,06
	Усього	63	
рб	так	47	33,28
	ні	8	33,19
	так/ні	8	23,31
	Усього	63	
фбев	так	47	32,18
	ні	8	39,13
	так/ні	8	23,81
	Усього	63	
фоев	так	47	31,45
	ні	8	48,06
	так/ні	8	19,19
	Усього	63	
ОС ПТСР	так	45	32,46
	ні	7	34,14
	так/ні	8	16,31
	Усього	60	

Примітки:

1. ОБСБ – опитувальник бойового стресу Блінова О.А. Субшкали ОБСБ – гср_птер, рб, фбев, фоев [2].

2. ОС ПТСР – опитувальник скринінгу посттравматичного стресового розладу [3].

Таблиця 3

Статистика Н - критерію Краскала-Уолліса

	ОБСБ	гср_птср	рб	фбев	фоев	ОС ПТСР
Хі-квадрат	6,940	2,947	2,073	2,848	10,294	6,358
ст.св.	2	2	2	2	2	2
Асімпт. знч.	,031	,229	,355	,241	,006	,042

У результаті застосування Н - критерію Краскала-Уолліса встановлено статистично значущий вплив (значущість 0,031) віри в Бога військовослужбовців на рівень переживання ними бойового стресу (інтегральний показник ОБСБ).

Такий результат забезпечується насамперед складовою опосередкованого емоційного впливу (фоев ОБСБ) (значущість 0,006). Віра людини в Бога через її інформаційний компонент є потужним фактором протидії бойовому стресу та його наслідків. Також можна відкинути нуль-гіпотезу про однаковість впливу рівня віри в Бога на військовослужбовців, які переживають ПТСР (значущість 0,042). Віра в Бога впливає не лише на переживання військовослужбовцями бойового стресу, а й на ПТСР.

Отже, нами встановлені значущі зв'язки між переживанням бойового стресу військовослужбовцями та їх вірою в Бога. Цей зв'язок забезпечується опосередкованим емоційним впливом на бійців. Також нами констатований статистично значущий зв'язок між переживаннями посттравматичних стресових розладів військовослужбовцями та їх вірою в Бога.

Список використаних джерел

1. Блінов О. А. Бойова психічна травма: монографія / О. А. Блінов. – К.: Талком, 2019. – 700 с.
2. Блінов О.А. Опитувальник бойового стресу Блінова О.А. (ОБСБ): наук.-метод. видання / О.А. Блінов. – К.: Талком, 2019. – 36 с.
3. Блінов О.А., Максименко С.Д., Черненко І.О. Опитувальник скринінгу посттравматичного стресового розладу (ОС ПТСР): наук.-метод. видання / О.А. Блінов, С.Д. Максименко, І.О. Черненко. – К.: Талком, 2019. – 23 с.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Blinov O. A. Bojova psihichna travma: monografiya / O. A. Blinov. – K.: Talkom, 2019. – 700 s.
2. Blinov O.A. Opituvalnik bojovogo stresu Blinova O.A. (OBSB): nauk.-metod. vidannya / O.A. Blinov. – K.: Talkom, 2019. – 36 s.
3. Blinov O.A., Maksimenko S.D., Chernenko I.O. Opituvalnik skringu posttravmatichnogo stresovogo rozladu (OS PTSR): nauk.-metod. vidannya / O.A. Blinov, S.D. Maksimenko, I.O. Chernenko. – K.: Talkom, 2019. – 23 s.